

ONDERWIJS TIJDENS DE OORLOG

De leerplicht

Op 19 mei 1914 ondertekende koning Albert I de Vijfde Organieke Wet op het lager onderwijs. Deze wet regelde de leerplicht voor kinderen tot 14 jaar. Kinderen moesten minimum een opleiding krijgen van acht jaar, te beginnen als ze zes jaar werden. Dit hield in dat ook alle kinderarbeid onder de 14 jaar verboden werd. Voordien werden kinderen vaak van school gehouden wanneer er veel werk was. Dat gebeurde vooral op het platteland.

Het uitbreken van de oorlog belemmerde al meteen het eerste schooljaar dat deze wet in werking zou treden. Tijdens de eerste oorlogsmaanden konden veel scholen amper functioneren. De lokalen werden opgeëist als verblijfplaats of ziekenzaal voor soldaten of als paardenstal. Onderwijzend personeel werd onder de wapens geroepen of was gevlucht. Als de scholen dan toch terug open gingen, – in het Meetjesland was dit pas op 23 november 1914 -namen nog veel ouders het niet te nauw met de nieuwe leerplicht.

Zeker in gezinnen waar de vader gemobiliseerd was, was extra hulp in het huishouden welkom.

Maar gaandeweg groeide het besef dat de nieuwe onderwijswet voor de aatschappij nuttig en zelfs noodzakelijk was. Men wilde kinderen en jongeren van de straat en zeker uit de buurt van de oorlog houden. Ook de militaire overheden volgden deze mening. Niet alleen uit bekommernis voor de jeugd, maar ook om hinderlijke deugnietrij of potentiële spionage door jongeren tegen te gaan.

Op 28 juli 1915 vaardigde het Duitse Generaal-Gouvernement eigen verordeningen uit met betrekking tot de leerplicht. Het was een ideaal middel om hun macht te laten gelden. Bovendien was het een manier om het beeld van de 'barbaarse Hun' bij te stellen. Toch vorderde de bezetter soms schoollokalen op voor militaire doeleinden en werden leerlingen opgevorderd om kleine taken te verrichten zoals het plukken van brandnetels. De algemene toepassing van de leerplicht ging pas in na de wet van 18 oktober 1921.

Met deze wet werden ook meer controles en strengere straffen ingevoerd.

Schoolgaan tijdens WOI

Tijdens de oorlog kampten de scholen met verschillende moeilijkheden: tekort aan lokalen of beschadigde lokalen, tekort aan educatief materiaal, tekort aan leerkrachten,

... De vakanties werden vastgelegd naargelang de noden. Zo werd in 1916 de grote vakantie uitgesteld naar de winter. De scholen kampten met een gebrek aan steenkool en hoefden dan de klassen niet te verwarmen. Tegelijkertijd fungeerden de scholen als de ideale plaats om de kinderen van wat extra voedsel te voorzien. De schatrijke nijveraar Ernest Solvay startte met een gratis bedeling van broodjes en chocolademelk in de scholen. Ook vanuit het buitenland kwam er voedselhulp voor de kinderen.

Assenede

In Assenede klaagden de leraren over de extra taken die ze zonder extra vergoeding op zich moesten nemen. De eerste en tweede hoofdonderwijzers, de meesters Janssens en Gilson, vroegen begin 1917 om ook voor extra diensten, zoals 'het

reinigen der gemakken en piseynen', een vergoeding te krijgen. De gemeente stelde toen voor om ze op kosten van de gemeente te laten reinigen. Rond datzelfde moment verzocht de hoofdonderwijzeres van de gemeentelijke meisjesschool, juffrouw Neyt, het water te leveren voor de grote schoonmaak. De gemeente weigerde, aangezien juffrouw Neyt altijd zelf voor het water had gezorgd. Daarop dreigde ze ermee de klassen niet meer te reinigen, maar enkel te witten. In de meeste scholen werd dagelijks soep bedeed aan de kinderen. Een getuigenis van René Lambrecht (°1907) uit Assenede:

“

Drie maal in de week moesten de schoolkinderen, zowel de rijken als de armen naar de school komen om erwtensoep op te halen die door de soldaten werd gekookt. De erwten werden geschonken door de boeren. De rijke kinderen waren dat niet gewoon en gaven de soep door aan de arme kinderen, die hiermee erg blij waren”

Gedurende de hele oorlog kon René naar school gaan. Soms was er eens twee tot drie weken geen school, omdat er soldaten in het schoolgebouw logeerden. De laatste jaren van de oorlog moesten de jongens van de grootste klassen brandnetels gaan plukken.

Als ze gedroogd waren, moesten ze die in pakjes doen. Deze werden dan naar Duitsland gebracht, waar er neteldoek van geweven werd.

Evergem

Begin 1917 kregen de Evergemse scholen, die niet meer beschikten over een eigen kolenvoorraad, het bevel te sluiten.

Zelzate

De terugtrekkende Duitse soldaten logeerden overal in Zelzate tijdens het laatste oorlogsjaar. De scholen werden in beslag genomen voor verschillende maanden. De gemeente sloeg noodlokalen aan om zolang mogelijk de jeugd van de straat te houden.

De jongens vonden een onderkomen in het café van Marie en Domien De Pauw, in de ateliers van Victor Gouwy, bij Jozef Tack in de Groenstraat en in de mouterij De Clercq.

De meisjes moesten het stellen met het café van Pierets en met de schuur van Gentil Van de Velde in de Havenlaan.

Bron: Comeet